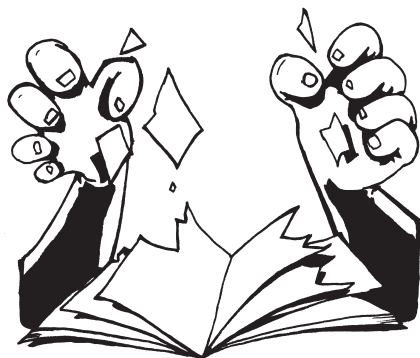

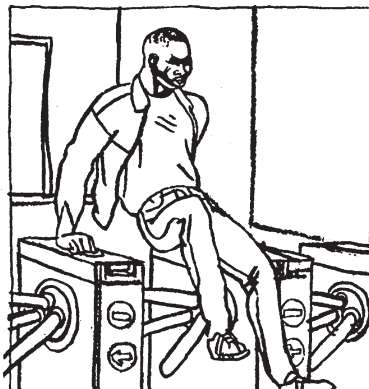
Arvostelut

Yvan Alagbé:
Keltaiset neekerit
DAADA

Elämä jäljitteli jälleen taidetta viime syyskuussa. Yvan Alagbén saapuminen Helsingin sarjakuvafestivaaleille viivästyi viikolla, kun miehen henkilöpaperit varastettiin. Vaikka Alagbén juuret ovatkin Beninissä, on hän ollut käytännössä koko elämänsä Ranskan kansalainen. Silti värillisen miehen vaikutti olevan lähes mahdotonta vakuuttaa kotimaansa byrokratiaa siitä, että hän on todellakin vain kadottanut passinsa eikä ole laittomasti maassa.

Ranska on onnistunut tekemään rodullisesta ja yhteiskunnallisesta eriarvoisuudesta kokonaisen kukoistavan teollisuuden, jollaisesta vitivalkoisen Suomen pilottitakkiset kaljupäät voivat vain nähdä märkiä unia. Alagbén suomeksi käännetty varhaisteos ilmestyi alkujaan vuonna 1995, mutta näyttää muuttuvan vuosi vuodelta ajankohtaisemmaksi. Keltaiset neekerit kuvaa Ranskaan muuttaneiden afrikkalaisten ahdinkoa, Alagbéllekin tuttua limboa, jossa laittomat siirtolaiset kituuttavat ilman henkilöpapereita. Alagbé piirtää ronskein, ekspressionistisin siveltemienvedoin, pelkistäen kuvansa toisinaan pelkiksi symboleiksi.

Keltaiset neekerit välttää tavallisuuden rasismikritiikin sudenkuopat eikä esitä etnisiä vähemmistöjä koiranpentusilmäisinä uhreina, pyhimyksinä tai tahdottomana, värillisenä seinäpaperina. Alagbé kuvaa heidät ihmisinä, ja kuten ihmiset yleensä, Alagbén hahmot ovat lyhytnäköisiä, epätoivoisia ja pikkumaisia. Nuori Alain on ylpeä mutta kroonisen vihainen joutuessaan asumaan Ranskassa toisen

©Yvan Alagbé

luokan kansalaisena. Mario on entinen algerialainen kollaboraattori, joka osallistui Ranskan joukoissa hirmutekoihin entisessä kotimaassaan ja nyt yksinäisenä vanhuksena ripustautuu vastentahtoiseen Alainiin.

Tarinan ranskalaiset valkoiset näyttävät lähinnä ohimennen jotain tölväisevinä rasistisina tolvanoina. Oikeastaan tarinan rasistit ovat päähenkilöihin verrattuna sen verran yhdenmukaisia, että mieleni tekisi piirtää pienet Hitler-viikset ja hakaristit hahmojen kasvoihin:

siten tarinan lohduttoman pessimismin purkauksen välissä saisin ainakin halpoja nauruja.

Keltaiset neekerit on vihainen teos, joka herättää ajatuksia. Itse asiassa ehkä yleisluontoisen, löysäranteisen humanismin epäonnistuessa ase yhteiskunnan eriarvoisuutta vastaan taisteluun löytyykin nihilismistä: olemme tasa-arvoisia, koska olemme kaikki koko lailla sietämättömiä. Rauhoittava ajatus, jos mikä.

Otto Sinisalo

Manu Larcenet:

Pieniä voittoja 2 – Elämän oppitunteja
Suomennos Heikki Kaukoranta, tekstaus Mika Lietzén
WSOY

Ilmeisesti ihminen alkaa hahmottaa kuoleman väijäämättömyyttä tai kuoleman käsitettä yleensäkin vasta keski-ikä lähes-tyessä. Me täpärästi alle kolmikymppiset siis kuvittelemme jollain tasolla olevamme kuolemattomia.

Mutta ilmeisesti lähitulevaisuudessa meitä odottaa sielu murskaava tietoisuus siitä, että muutamme tuhaksi riippumatta siitä, miten monta arviota kirjoitamme Sarjainfoon. Meidät muistavat vain jälkeläisemme eivätkä hekään kauaa. Parhaimmillaan meistä tulee anekdootti: ”Se tyyppi, muistatko? Se tyyppi, jolla oli se juttu. Ai et?”

Helputusta tähän eksistentiaaliseen tuskaan voi etsiä esimerkiksi uskonnosta, mikä on kätevää, jos ajatus avaruudessa asuvasta näkymättömästä supersankarista, joka vie kuolleen maagiseen fantasiamaailmaan, tuntuu mielekkäältä. Mikäli uskonto ei kelpaa, jää vielä taide, jonka avulla voi koettaa purkaa kuoleman kokemista.

Tätä teemaa käsittelee ranskalainen Manu Larcenet kenties maailman banaaleinta nimeä kantavassa albumissa Pieniä voittoja 2: Elämän oppitunteja. Älkää antako nimen hämätä, sillä Larcenet tekee parasta saatavilla olevaa uutta ranskalaista sarjakuvaa.

Marco, kuten Larcenetkin, on yli kolmikymppinen taiteilija. Marco vastustele vielä täyteen aikuisuuteen kasvamista eikä

Marco tapaa pian taiteilijaihanteensa.

oikein osaa sitoutua parisuhteeseensa saati sitten muuttaa vanhasta asunnostaan. Toisin kuin vertaisteoksessa Jeanin elämää, päähenkilön ahdistus ei laukea punaviinin- ja patongintuoksuiseen idylliin. Ei, Larcenetin pottunokkahahmojen taustalla kummittelee todellinen menettämisen kauhu.

Pienissä voitoissa kuolemaa on monenlaista. Marco isä on kuolemassa, samoin kuin hänen inspiraationsa taiteilijana. Hän valokuvaa lakkauttamisuhan alla kamppailevan telakan työntekijöitä ainoastaan päätyäkseen taiteilijakollegoiden pilkattavaksi. Taustalla kuulee hiljaa ranskalainen yhteiskunta ja samalla toivo

tulevaisuudesta. Marcon pelko laukeaa ahdistuskohtauksina, joissa hän puolestaan kokee kuolevansa.

Larcenet kamppitaa teeman ja ottaa sen kokonaisvaltaisesti haltuun. Hän ei tarjoa helppoja pakoteitä Marcolle eikä lukijoille.

Pieniä voittoja lähentelee myös toteutukseltaan täydellisyyttä, aina Larcenetin loistavan ilmeikkäistä karikatyyreistä Patrice Larcenetin tarinan mukana elävään kuvitukseen ja Mika Lietzénin tekstaukseen. Tämä on Larcenetin kurotus kohti kuolemattomuutta.

Otto Sinisalo

Jarno Latva-Nikkola:
Tunteiden maisteri
HUUDA HUUDA

Monet nuoret piirtäjät ammentavat vaikutteensa keskieuropalaisesta taidesarjakuvasta ja kuvataiteiden trendeistä. Etenkin Glömpin lyhyissä jutuissa loistanut Jarno Latva-Nikkola (s. 1977) nojautuu pikemminkin underground-sarjakuvan ja kirjallisen satiirin traditioihin. Hänen hersyvällä tavalla irvokkaat ja tökeröt sarjakuvansa voisivat olla peräisin esimerkiksi 1980-luvun Pahasioista.

Latva-Nikkola kertoo paikoitellen sekavasti etenevän mutta hauskan tarinan ihmissuhteiden pimeästä puolesta. Jarno Latva-Nikkola -niminen antisankari sekoilee unissa ja todellisuudessa samalla intensiteetillä, etsien ratkaisuja elämänsä umpisolmuihin. Loppupuolen sotamuistot tuovat lihallisuudessaan mieleen Kalervo Palsan, mutta ”Kallen” filosofisia tasoja tarinassa ei näy.

Latva-Nikkolan turhia kaunistelemaan kerronta löytää vertaisensa Tommi

Liimatan tämänyskyysisestä kirjasta Muovikorvo (WSOY). Molemmissa kuvataan elämän valojen sijasta niiden varjoja, koreiden sijasta karuja ihmisiä. Lisäksi molemmat tekijät on helppo kuvitella vanhojen Hymy-lehtien sivuille, kuvaamaan elämää, joka ei pohjimmitaan ole kaunis tai ihmeellinen vaan irvokas kuin viimeöinen painajainen.

Pidän Latva-Nikkolan kerronnan notkeudesta ja dialogin irtonaisuudesta ja aitoudesta. Aivan erityisesti pidän siitä,

että Latva-Nikkola tuo undergroundin särmää suomalaiseen sarjakuvaan.

Jotain lisäpotkua albumiin jäin kuitenkin vielä kaipaamaan. Liimatan Muovikorvo ja esimerkiksi Mikko Rimisen Pussikaljaromaani viehättävät maailmojensa mutta myös kielellisen briljanssinsa vuoksi. Latva-Nikkolan albumi on hetkittäin pirullisen hauska – mutta siinäpä se.

Ville Hänninen

Jarno Latva-Nikkola

Päähenkilö ei vielä aavista mihin tämä kohtaaminen johtaa.

Florent Ruppert – Jérôme Mulot
Apinatarha
Suomennos Viljami Jauhiainen
HUUDA HUUDA

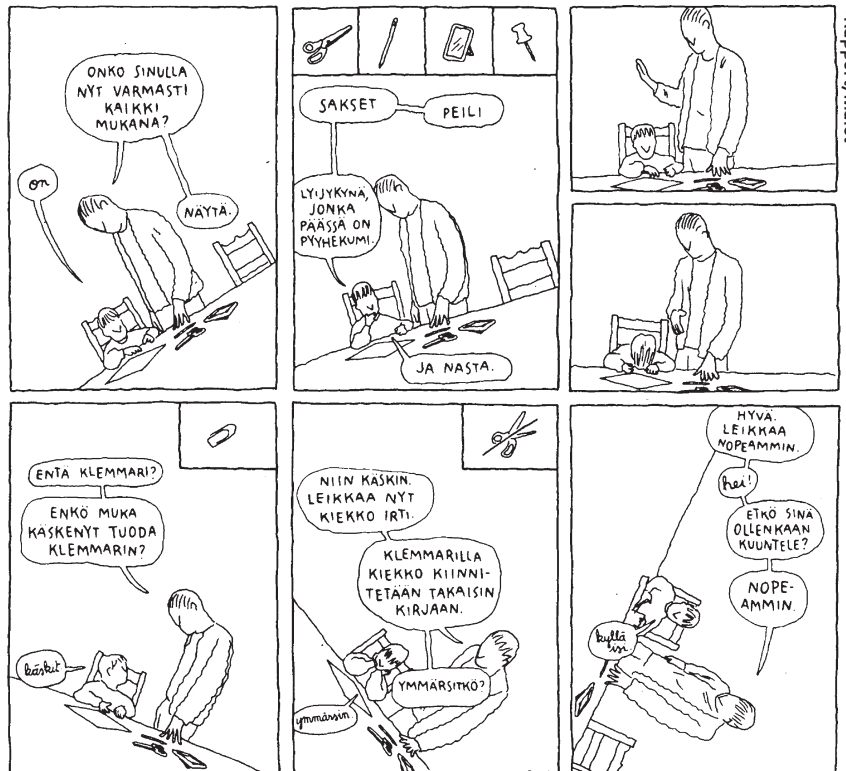
Kriitikon työssä yllättyä aika harvoin. Mitä enemmän lukee, sitä vähemmän hämmästy.

Apinatarha on hämmästyttävä yllätys: erikoinen ja jännittävä teos, jossa on roppakaupalla sekä sisällöllistä että muodollista leikkimielä.

Helsingin sarjakuvafestivaalilla syyskuussa vierailleen Florent Ruppertin ja Jérôme Mulot'n Apinatarha on älykkään hävytön ja hävyttömän älykäs sarjakuva, joka koettelee sekä lukijansa huumorintajun rajoja että sarjakuvanlukutaitoa. Yhdessä työnsä kirjoittava ja piirtävä kaksikko viljelee mustaa huumoria yhtä tiuhaan kuin Arto Salminen tai Daniil Harms – ja jostain heidän välimaastosta löytyy myös tarinoiden tyylilaji. Absurdit kohtaukset seuraavat toistaan kahden valo- ja videokuvaaajan elämässä: itsemurha bumerangilla, vammaisten tanssiaisit, keskusteluja pyramideilla.

Kuka tahansa osaa rankistella. Itseisarvon lailla käytetty poliittinen epäkorrektius on yhtä mielenkiintoista kuin juuri Nietzschen löytäneen lukiolaisen kanssa keskusteleminen. Apinatarha on kuitenkin todellinen luovuuden ylistyslaulu, jonka kiehtovuus syntyy älyllisen häiriköinnin kautta. Ruppert ja Mulot saavat ajattelemaan esimerkiksi kolonialismin ajan ja nykyisen rasismin välisiä kielellisiä eroja, yhteiskuntamme tabujen luonnetta ja tietoisuutemme kykyä sulkea mielestä "kiellettyjä ajatuksia".

Kerronta on viimeiseen asti mietittyä ja kokeilevimmillaankin hyvin luettavaa. Se vain vaatii hiukan viitseliäisyyttä, kuten

©Ruppert/Mulot

Chris Warenkin kohdalla. Tarinat jatkuvat sarjakuvien ulkopuolellekin erilaisten päättömien askartelutehtävien ja animaatiokiekkojen muodossa.

Apinatarha ei ole helpoin mahdollinen julkaisu julkaistavaksi. Ruppertin ja Mulot'n kieli on naskalinterävää ja vaatii arvoisensa suomentajan. Onneksi Viljami Jauhiainen on ollut tilanteen tasalla ja osaa vaihtaa tyylilajeja tekijöiden tahdissa.

Myös piirtäjätandemin käyttämän viittomakielen ja erilaisten symbolien suomentaminen kuviin on vaatinut julkaisijalta melkoista viitseliäisyyttä.

Tommi Musturin ja sarjakuvakauppias Jelle Hugaertsin Huuda Huuda onkin lyhyessä ajassa noussut Suuren kurpitsan mantteliperijäksi, kustantamoksi, joka paikkaa ammottavia aukkoja suomalaisessa sarjakuvakentässä. Jeffrey Brownin Haparointia sekä Ruppertin ja Mulot'n Apinatarha ovat molemmat tarpeellisia käännöksiä. Toiminta jatkuu keväällä kahdella albumilla, belgialaisen Olivier Schrauwenin Poika kullalla ja amerikkalaisen Lilli Carrén Korpi-Peten kootuilla.

Ville Hänninen

Petteri Tikkanen:
Kanerva ja yks juttu
LIKE

Petteri Tikkanen Kanerva-stripit ovat sympaattisia ja upeasti toteutettuja. Tikkanen käsittelee niissä hienolla tavalla lasten elämää ja sekoittaa esimerkiksi jouhevasti sukupuolirooleja. Silti ne eivät millään muotoa yllä syvyydessään ensimmäisen pitkän Kanerva-tarinan tasolle. Kanerva ja yks juttu on eheä, tehokkaasti etenevä kertomus nuoruuden ja vanhuuden liitoskohdista.

Lyhyet otokset Kanervan elämästä uhkaavat välillä sortua liialliseen söpöilyyn. Yks juttu on vakavampi – muttei tosikkomainen – kuvaus Kanerva-tytön ja tämän isoäidin suhteesta. Mummo on kuolemaisillaan ja kertoo sitä ennen Kanervalle totuuksia elämästä.

Tikkanen osaa eläytyä lasten maailmaan. Etenkin leikkejä kuvatessaan hän on elementissään, vauhdikas ja näyttävä

©Petteri Tikkanen

piirtäjä, jonka kuvasomittelusta monen piirtäjän soisi ottavan oppia. Jälki on viimeistelyä, mutta silti viiva elää.

Albumi voitti Masters of Arts 2006 -tahtuman parhaan graafikon palkinnon. Jo sitä ennen Tikkanen on palkittu varhaisista Kanerva-stripeistä Kemissä vuonna 1998. Palkinnot ovat tulleet aivan syystä. Silti

toivon, että Tikkanen tarttuu seuraavaksi johonkin aivan muuhun aiheeseen. Hänen kykynsä piirtäjänä ovat sitä luokkaa, että toivoisin saavani lukea muutakin. Ja nyt ei puhuta rääväsuisista vapaapainijoista...

Ville Hänninen

Tommi Musturi (toim.):
Glömp 9
BOING BEING

Glömp vain kasvaa ja komistuu kerta kerralta. Antologia on löytänyt vuosi- en mittaan linjansa, jonka vuoksi sen puutteitakin alkaa arvostaa tai ainakin ne hyväksyy. Ehkä 300-sivuiselta, parinkymmenen tekijän kokoelmalta, ei edes voi odottaa yhtenäisyyttä. On vain ensin poimittava meze-lautaselta omat suosikit ja sitten luotettava siihen, että kokki on loihittanut yllätyksiäkin.

Ulkomaisia tekijöitä sisältänyt Glömp 7 on tähänastisista ehein, mutta uusin numero taitaa olla lukukokemuksena täysipainoisin. Tommi Musturin laajojen kansainvälisten kontaktien ansiosta Glömpissä on runsaasti nuoria laatusarjakuvan tekijöitä Aasiasta Amerikkaan. Myös yhä useammat Glömpin suomalaiset avustajat ovat löytäneet oman tyyliinsä ja hioneet sen huippuunsa.

Tämänkertaisen Glömpin varmoista valinnoista mainittakoon Aapo Rapi, jonka ”Ella Assinen, Hämeenlinnan Kassinen, säteilee lämpöä ja rauhaa” on jälleen taattua, lämpöä ja juurevuutta hehkuvaa Rapia. Amanda Vähämäen Pieksäjäiset on voimakas unitarina, samalla lailla kiinni

Reijo Kärkkäinen

Reijo Kärkkäinen:
 Tutkimus.

omassa todellisuudessaan kuin Tommi Musturin sanattomat Samuelitkin.

Voimakkaita, tyyllisesti erottuvia kertomuksia ovat myös esimerkiksi Reijo Kärkkäisen lapsuuskuvaukset Tutkimus, tuotteliaan amerikkalaisen Anders Nilse- nin Päivällisretki, Christopher Forguesin unenomaisen pelottava Sisäplexe-kno- wecrypt, tämänvuotisen Kemin-voittajan

Anna Sailamaan Äiti ja André Lemosin Kolossi.

Glömp ei voi tästä enää kasvaa. Seuraa- va looginen askel olisi tiiviimpi, entistäkin mehukkaampi antologia, jossa ei olisi ainuttakaan harhalaukausta. Mutta olisiko se sitten enää Glömp?

Ville Hänninen

Timo Mäkelä:
Kuolematon mestariteos
ARKTINEN BANAANI

Timo ”Timppa” Mäkelä on lähtenyt matkalle länsimaisen maalaustaiteen historiaan käyttäen pohjanaan Honoré de Balzacin novellia vuodelta 1831. Ta- pahtumat sijoittuvat kuitenkin Suomeen ja nykyaikaan.

Nuori, aloitteleva kuvataiteilija Pirjo- riina Pousi kohtaa vanhan mestarin Fren- hoferin, jonka unelmana ja tavoitteena on täydellisen maalauksen loppuunsaat- taminen. Kesken jääneen mestariteoksen alkuperäisenä mallina oli Frenhoferin entinen naisystävä. Nyt Pousin klassista maalausten kaunotarta muistuttava tyttöystävä Silja on saatava houkutelua malliksi, jotta mestari voisi viimeistellä teoksensa. Silja suostuu lopulta vasten- tahtoisesti ja maalaus valmistuu, kaikille osapuolille tuhoisin seurauksin.

Mäkelä kertoo esipuheessa, kuinka tai- teilijuuden kokeminen ja myytti nerosta taiteilijasta ovat inspiroineet albumin tekemisessä. Neroutta tavoittelevien Frenhoferin ja Pousin vastapainona tari- nassa on maanläheisempi taiteilijahahmo, hieman juoppo ja renttu maalari Sorbus, jonka taiteen tielle veti omien sanojensa mukaan se, että taiteilijat saivat pa- remmin naisia. Sorbusen hahmo onkin hyvin nykyaikainen stereotyyppinen taiteilija, kun taas Frenhofer edustaa Bal- zacin ajan yliromantisoidua ja jalustalle

Timo Mäkelä

Taiteen sisintä olemusta etsimässä.

nostettua taiteilijaa, neroa.

Taiteilijamyytin ja nerouden lisäksi albumin kantavana teemana toimii maalaustaiteen historia. Eri tyyli- suun- nat ja viittaukset tunnettuihin teoksiin vilahtelevat ruutujen taustalla ja näkyvät onnistuneesti pienissä yksityiskohdissa. Timo Mäkelän värien ja viivan käyttö on erittäin hallittua ja albumin teeman mukaisesti paikoin jopa mestarillista. Uusia viittauksia taiteen historiaan löyty melkein jokaisella lukukerralla, vaikka albumi onkin muuten verrattain suppea

ja nopeasti luettavissa. Kuvissa ja nimen- omaan miljöön ja tunnelman kuvauksessa onkin Mäkelän vahvuus.

Henkilöt jäävät etäisemmiksi ehkä siitä syystä, että he kaikki ovat hyvin ilmeettömiä ja vähäeleisiä. Kaikkien henkilö- hahmojen motiivit toiminnalleen ovat silti ymmärrettävissä. Korkeintaan päähenkilön Pirjoriinan luonteeseen ja hänen suhteeseensa Siljan kanssa olisin kaivannut enemmän syvyyttä.

Reetta Laitinen

Paul Gravett:
Sarjakuvaromaani – ja miten se voi muuttaa elämäsi
 Suomentanut Lotta Sonninen
 OTAVA

Kattavasta Manga – 60 vuotta japanilaista sarjakuvaa -tietoteoksestaan tunnetulta Paul Gravettilta on nyt julkaistu suomeksi Sarjakuvaromaani-kirja, joka esittelee joukon merkittäviä sarjakuvateoksia. Kirja on jaettu teemoihin: historialliset sarjakuvat, fantasiatarinat, muistelmateokset ja niin edelleen. Kustakin teemasta nostetaan esiin kaksi merkittävää aikeaman mittaiseen erittelyyn, joissa Gravett avaa ruutu ruudulta teoksen tarinaa ja kerrontaa.

Selailtavaksi tehty tietoteos luottaa kuviin, kuten sarjakuvatietokirjalta sopii odottaakin. Sarjakuvanäytteille annetaan tekstiä merkittävästi suurempi tila. Kauniisti taitetutu nelivärikirja lainaa elementtejä nettisivujen käyttöliittymästä. Teokset linkittyvät toisiinsa paitsi yleisillä teemoilla myös erilaisilla tarkemmilla aiheääreillä sivunumeroineen, joten lukija voi halutessaan hypätä seuraavan relevantin sarjakuvan esittelyyn.

Esittelyjen lähestymistapa on Gravettille tyypillisesti murskaavan asiantunteva, säädettömän perinpohjainen ja myös vilpittömän innostunut. Jos Gravettia on uskomisen, sarjakuva tekee sinut onnellisemmaksi, seksielämästäsi nautinnollisempaa ja mahdollisesti myös parantaa syövästä ja sokeudesta. Toisaalta tämä on ymmärrettävää, sillä Gravett on suunnannut teoksen englanninkieliseen maailmaan, jossa sarjakuvan arvostus taiteena on perinteisesti sijainnut jossain musikaalisten pierujen ja alppitorvisoitokuntien välimaastossa. Tässä ympä-

©Raymond Briggs

Yksi Sarjakuvaromaanissa esitellyistä, suomentamattomista sarjakuvan mestariteoksista. Raymond Briggsin tarina vanhemmistaan: Ethel & Ernest - A True Story.

ristössä mies, joka kirjoittaa sarjakuvan varteenotettavuudesta taiteena, vaikuttaa todennäköisesti vain astetta vähemmän mielipuoliselta kuin kadunkulmassa seisova mies, joka huutaa ohikulkijoille hallituksen hampaisiinsa asentamista lähettimistä.

Gravett taistelee vuosikymmeniä jatkuneessa sodassa sarjakuvan puolesta, mutta hän tekee sen sellaisella tyylillä ja intohimolla, joka saa kenet tahansa sarjakuvasta kirjoittavan kateelliseksi. Hän

löytää esimerkkejä sarjakuvaromaanin kasvukivuista taiteen muinaishistoriasta ja liittää ne kauniisti viimeaikaiseen pitkän, kertovan sarjakuvan esiinmarssiin.

Ongelmallisen teoksen käännöksestä tekevät Gravettin esittelemät sarjakuvat. Niistä suuri osa on saatavilla ainoastaan englanniksi tai suomenkielinen painos on aikaa sitten loppunut. Vaikka suomentaja onkin nähnyt vaivaa kirjatakseen ylös sarjakuvien mahdolliset käännökset, on Sarjakuvaromaanin otollisin lukijakunta

– sarjakuvaan vasta tutustuvat lukijat – hukassa selatessaan suosituksia töistä, joita he eivät voi saada käsiinsä omalla kielellään. Ymmärrettävistä syistä myös sarjakuvanäytteet ovat englanniksi, mutta toisaalta ne herättävät esimerkiksi kysymyksen, miksi suomenkielisestä kirjasta joutuu lukemaan englanninkielisiä käännöksiä ranskalaisesta sarjakuvasta.

Vaikka Sarjakuvaromaani ei palvelekaan suomenkielisiä yhtä hyvin kuin englanninkielisiä, on se silti pistämättömästi kirjoitettu ja luovasti rakennettu sarjakuvan tietoteos. Toivon mukaan käännetty laitos löytää tiensä esimerkiksi kirjastojen sarjakuvahyllyjen viereen.

Otto Sinisalo

©Chester Brown

Chester Brownia haastatellaan - Gravettin kirjan esipuhe.

**Terhi Ekebon:
Honeymoon Island
FIFI**

Terhi Ekebon on tyyllisesti todellinen kameleontti. Hänen hauraan herkkä tyyliinsä on aina tunnistettava, mutta silti joka albumi näyttää erilaiselta kuin edellinen. Honeymoon Island on tehty raapekartongille apuvälineinä pastellivärit ja muste.

Raapivan riipiviä ovat myös Honeymoon Islandin tarinat. Teema on klassinen, ihmissuhteet kiroineen ja suruineen. Se pitää kokonaisuuden eheänä, vaikka ihmiset ja tarkastelunäkökulmat vaihtelevat.

Ekebonin pitkät tarinat (Cow's Dream, Uusissa maisemissa) ovat tunnelmakuvausiltaan upeita, mutta tarinat eivät ole aina pysyneet loppuun asti kasassa. Honeymoon Islandin sarjakuvanovellit osoittavat Ekebonin kehittyneen kertojana. Napakkuudessaan tarinat muistuttavat Pentti Otsamon tai Mika Lietzénin sarjakuvallistuja: ei mitään liikaa. Kaikella on tarkoituksensa.

Otsamo ja Lietzen tulevat mieleen myös kertomusten lakonisen haikueuden ja suoranaisen synkeyden vuoksi. Paljon onnellisia tai seesteisiä hetkiä ei näihin ruutuihin mahdu.

Terhi Ekebon

I'm using my teeth, even if I shouldn't. "You always stick everything in your mouth! Stop it or you won't have any teeth when you're old!"

Monet piirtäjät aloittavat sarjakuvantologioiden lyhyillä tarinoilla. Tavallaan se on ymmärrettävää, sillä parisivuiset valmistuvat nopeammin ja julkaisijakin on jo tiedossa. Usein kuitenkin kannattaisi harjoitella pikemminkin pitkällä tarinoilla. Novelli on nimittäin oikeasti se

kirjallisuuden kuningaslaji – ja tekisi mieli sanoa samaa "sarjakuvanovelleistakin".

Honeymoon Island saa odottamaan suuria Ekebonin seuraavalta, kenties jo ensi vuonna ilmestyvältä albumilta.

Ville Hänninen

**Mika Lietzén:
Tarinoita lännestä
ASEMA**

Huomio! Tämä ei ole sarjakuva-albumi!

Mika Lietzénin pitkään odotettu oma pitkä albumi tuntuu kärsivän jonkinlaisesta identiteettikriisistä. Kannessa kerrotaan sen sisältävän "neljä novellia". Lehdistötiedotteessa teos on "neljä sarjakuvanäytelmää Turusta" ja "novelleja, jotka vain sattuvat olemaan sarjakuvaa". Oopperaa, joka vain sattuu olemaan kuvanveistoa. Romaani, joka vain sattuu olemaan modernia tanssia!

Ilkkuminen sikseen, sillä Lietzénin ja Asema kustannuksen motiivit ovat hyvin ymmärrettävissä. Tarinoita lännestä on sarjakuva, jolla on potentiaalisesti yleisöä perinteisen sarjakuvan kuluttajien ulkopuolella. Se on myös tarina, jonka kaltaisia etsitään enemmänkin runouden ja kaunokirjallisuuden kuin sarjakuvan parista.

Albumin neljä sarjakuvanovellia ovat tuokiokuvia, välähdyksiä elämästä. Kaksi naista tapaavat kahvilla. Viikonloppuisä saa poikansa hoitoon. Nainen löytää kadulle sammuneen juopon. Kanadalainen nuoripari selvittää parisuhdettaan.

Ei kaikkein toiminnallisinta sisältöä, varsinkin kun Lietzén pelkistää sekä piirroksensa että kerrontansa äärimmilleen. Sivut koostuvat samanlaisista kuuden ruu-

dun sommitelmista, ja tekstiä on karsittu vähäsanaisiin puhekupliin. Samoin piirros liikkuu melkein pä abstraktilla tasolla. Jos Tarinoita lännestä olisi graafisesti vielä

Mika Lietzén

riisutumpi, se olisi sarja valkoisia ruutuja. Taustoja ei nykyään käytännössä ole juuri piirretty: vaikka tarinat tapahtuvatkin otsikoiden mukaan Turussa, ovat niiden kuvaamat kohtaamiset luonteeltaan universaaleja. Lietzénin minimalismi on omiaan korostamaan tätä yleistettävyyttä.

Lietzén on vihjannut seuraavan työssä olevan tekstiä: runoutta tai proosaa. Tarinoita lännestä onkin rajankäyntiä sarjakuvan ja kaunokirjallisuuden välillä, kaunokirjallisen novellin rytmistä inspiraatioita ammentava sarjakuva. Jos Lietzén todellakin aikoo siirtää pois kuvallisista tarinoista, muistetaan Tarinoita lännestä kenties siirtymävaiheen työnä tekijän historiassa.

Lietzénin taloudellinen tapa luoda sarjakuvakertomus lähentelee paikoin mestarillista – katsokaa vaikka, miten hän kuvaa katseen liikettä vaihtelemalla näkökulmaa ruudusta ruutuun -siirtymillä. Silti pelkään, että Tarinoita lännestä ei löydy yleisöään. Sarjakuvaharrastajalle se voi näyttäytyä liian pelkistettynä, sarjakuvan keinoja ymmärtämättömälle kaunokirjallisuuden ystävälle taas nopealukuisena välipalana. Kokonaisuudessa on syvyyttä, mutta se pitää löytää.

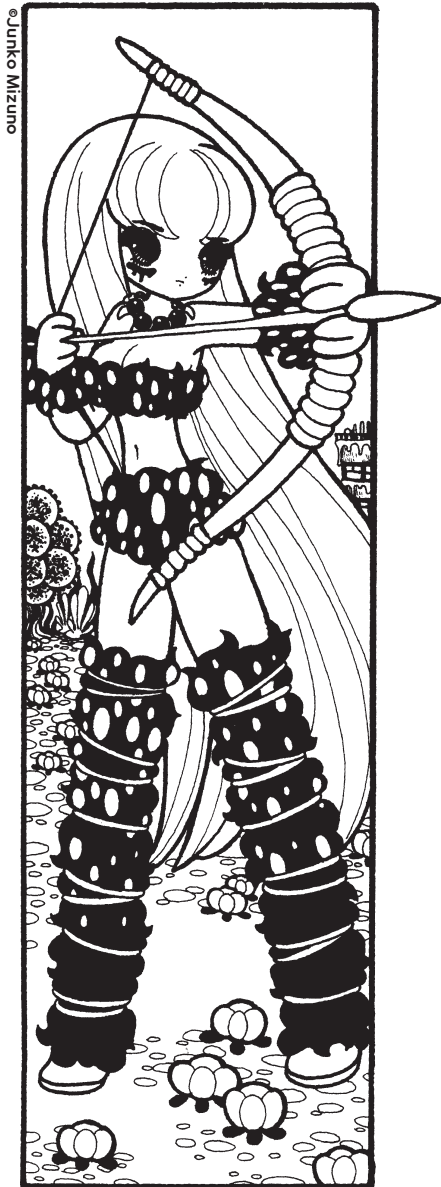
Otto Sinisalo

Sarjakuvanovelleja riisutuissa lavasteissa.

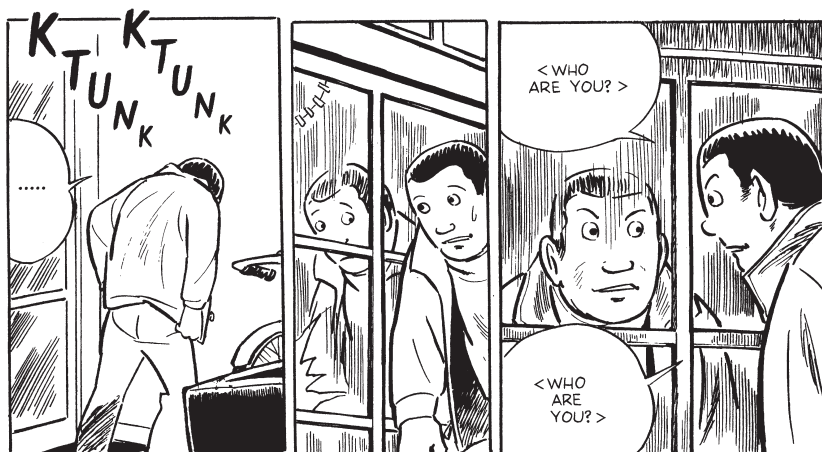
Jari Lehtinen – Janne Kemppe – Outi Vanamo:
Mangan mestarit
BTJ KUSTANNUS

Onko vastakkainasettelun aika ohi? No eipä aivan, jos katsantokannaksi ottaa tämän teoksen esipuheen. Siinä Jari Lehtinen vetelee aika selkeää juopaa lännen ja idän sarjakuvan välille. Hyvää on se, että tekstissä huomioidaan molemminpuoliset vaikutteet, absurdina puolestaan pidän 1980-luvun suomalainen sarjakuvakerhosen ja pienlehtien rinnastamista nykyisiin nettiyhteisöihin. Maailmamme on sekä avartunut että kutistunut, kiitos internetin, mutta ei pienlehteyt ole mihinkään kadonnut.

Muutenkin esipuheen siilipuolustus-asetelma on turhan kärjistetty. Jos 1960-luvulla ranskalais-belgialainen sarjakuva olikin katolisten kustantajien talutusnuorassa, ei se yksin selitä esimerkiksi naispuolisten hahmojen vähyyttä. Isoimpien kustantamoiden, kuten Dupuis'n ja

©Junko Mizuno

©Yoshihiro Tatsumi

Yoshihiro Tatsumin arkikuvausta (ylh) ja Junko Mizunon kieroa yltiösöpöilyä (alh).

Dargaud'n, sarjakuvat tuotettiin silloin etupäässä poikien viihteeksi, ja niinpä arveltiin, etteivät naishahmot kiinnostaisi potentiaalista ostajakuntaa. Japanissa tilanne oli varmaankin toisenlainen, mutta puhdasta luomisen vapautta löytyi tuskin nousevan auringon valtakunnastakaan.

Vaikutteita on ollut aina puolin ja toisin. Jos Osamu Tezuka on sarjakuvan Shakespeare, silloin Vihtorin ja Klaaran luoja Geo McManus on sarjakuvan Aristoteles. Häneltä nappasivat nappinenät sekä selkeän viivan niin Tezuka kuin sarjakuvan Descartes, Tintin luoja Hergé. Nenien merkitystä sarjakuvahahmojen luonteen piirtäjänä ei sovi väheksyä.

Liian usein manga kutistetaan mielipiteissä ”pieniksi neniksi ja isoiksi silmiksi”. Mangan mestarit -kirja muistuttaa, että tyylejä on paljonkin, vaikka valtaosa meille asti päätyvästä mangasta ja sen johdannaisista onkin tuota ilmeisintä perustyyliä.

Näkyvin osa mangasta on lähestulkoon teollista tuotantoa, ja poikkeuksia on yhä harvassa. Toinen maailmansota ravisteli rankasti Japania, synnyttäen perinnetietoisia ja yhteiskuntakriittisiä teoksia, vaihtoehtomangaa. Tunnetuimpia näistä ovat Tezukan Adolf ja Keiji Nakazawan Hiroshiman poika.

Mutta vasta Mangan mestarit -teos tuo suomalaisen tietoisuuteen sellaisenkin tekijän kuin Yoshihiro Tatsumin, joka Akira Kurosawan elokuvien tapaan ryhtyi kuvittamaan japanilaista arkea. Tatsumin tyyli luomus oli gekiga, jossa pääosassa ei ole söpöily tai vauhti vaan tavallisten tokiolaisten elämä.

Takao Saito puolestaan siirsi samurai-kulttuurin nykyaikaan, toimien esikuvana esimerkiksi Frank Millerille. 1950-luvun Comics Coden säätelemässä Amerikassa luotu saippuaopperatyylillä, mm. Stan Leen supersankareihin liittävä hahmojen tunne-elämän ylikorostaminen, on selvästi vaikuttanut tyttö- eli shojomangaan, samoin poikarakkausarjoihin, shonen aihin, joka oli ja on omaperäinen tapa kiertää japanilaista konservatismia.

Amerikkalaisen undergroundin aalto vapautti väkivallan ja melko suorasukaisen seksin esittämisen myös japanilaisessa sarjakuvassa. Manga on kehittynyt eteenpäin - vailla kristillisyyden normien painolastia – aina lonkerohirviöiden kautta äärimmäisen rujoihin kauhufantasioihin ja Junko Mizunon kuplivan kieroon satuhappoiluun.

Tuntuukin, että useimmat mangantekijät kainoksuivat yhä luonnollisen seksin esittämistä, mutta antavat syvimpien ja synkimpien tuntojensa räiskyä paperille kauhunäkyjen revittelynä. Usein nämä hirmustelut syntyvät vähäisellä ”vapaa-ajalla” artistin pääsarjan teosta. Näin on tehnyt muun muassa Rumiko Takahashi.

Tezukan ja Disneyn välillä alkanut pallottelu lännen ja idän välillä jatkuu yhä. Jean Giraud eli Moebius on sekä antanut että saanut vaikutteita. Hervé Barulea alias Baru laati 400-sivuisen Auringon valtatie -teoksen (Like 1997) Japanin markkinoille, käänsi sen ensin länsimaisittain katsottuna peilikuvaksi ja sitten takaisin – voittaen palkinnon parhaasta albumista Angoulêmen sarjakuvafestivaaleilla vuonna 1995.

Eurooppalaisen ja japanilaisen sarjakuvan yhdistäjäksi mainittu Frédéric Boilet sai käsikirjoitustukea Benoît Peetersiltä, joka muistetaan myös Tintin juhla-kirjan laatijana. Ja vaikka viimeinen Asterix ”Taivas putoaa niskaan” voidaankin luokitella melko seniiliksi farssiksi, ylilyöväksi länsisarjakuvan puolustusjargoniksi, ei se oikeuta tyrmäämään koko albumisarjaa – pottunokkia löytyy Japanistakin, ja ainakin Goscinnyn kirjoitustyylistä on otettu oppia.

Itä ja länsi kohtaavat myös sarjakuvissa paljon useammin kuin halutaan myöntää. Olkaamme me suomalaiset tyytyväisiä, että saamme istua keskellä pöytää ja nauttia parhaista paloista. Mangan mestarit on hyvä aperitiivi, mutta ei sentään pääruoka.

Vesa Kataisto

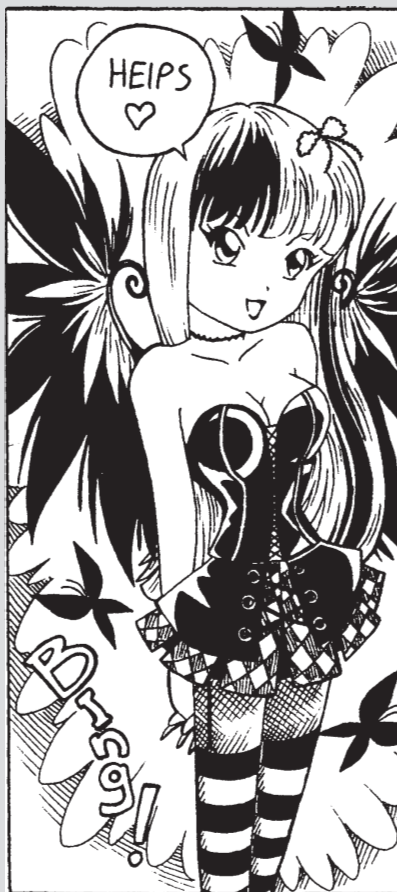
Hokuto manga 1-2 OTAVA

Hokuto manga on lähes 700-sivuinen kokoelmajärkkä, joka on koottu Otavan järjestämän sarjakuvakilpailun töistä. Se on jaettu kahteen yhtä aikaa julkaistuun niteeseen.

Hokuto manga saattaa olla vuoden merkittävin suomenkielinen sarjakuva-julkaisu. Ei siksi, että se olisi erityisen hyvä: Hokuto manga on juuri sellainen antologiateos, josta voisin kaunistellen käyttää termiä ”vaihtelevantasoinen”, jos en kehtaisi kirjoittaa antologian sarjakuvi-tason vaihtelevan kohtuullisesta täysin amatööriomaiseen. Se on merkittävä, sillä se edustaa tulevaisuutta.

Pseudomanga on tullut suomalaisen sarjakuvakenttään jäädäkseen. Otavan kilpailuun osallistui noin 400 työtä, yli 100 enemmän kuin Kemin sarjakuvakilpailuun, joka on ollut olemassa jo 24 vuotta ja joka jakaa palkintorahoja hieman avokätisemmin. Jääräpäisimpienkin pottunokkasarjakuvan harrastajien on viimeistään nyt aika nousta NonStop-poteroistaan: sota on ohi. Sarjakuvan tulevaisuudella on isot silmät, pieni suu ja kissankorvat. Pitkäaikaisena angloamerikkalaisen sarjakuvan harrastajana haluan toivottaa teidät tervetulleeksi dinosaurusten joukkoon. Asterix on hyvä ja istuu tuonne tervahautaan Hämähäkkimiehen viereen.

Tunnetta siitä, että on muinaisjäänne, ei voi välttää, kun selaa Hokuto mangan tekijäesittelyjä. Näyttää siltä, että tekijöille on heti työnnyttyä ulos äitinsä kohdusta

Mankkakeijukainen ilmestyy!

isketty Copic-tussi käteen ja kilpailutyö on valmistunut hieman ennen napanuoran leikkaamista.

Liioittelen, mutta kilpailun tekijöiden

keski-ikä näyttää olevan alta kahdenkymmenen. Tämä näkyy paitsi kuvallisessa ja kerronnallisessa kömpelyydessä myös aihevalinnoissa. Teknisellä puolella silmiin pistävät kaikki ne virheet, joita aloittelevat tekijät päätyvät aina tekemään, aina käsittämättömistä sivusommitelmista ilman selkeitä ruutujen rajoja Comic Sans -tekstaukseen. Aihepuolella taas shojo- ja shonen-suosikkien vaikutus näkyy tuskallisen selvästi. Varsinkin antologian ensimmäinen nide, joka vyöryttää söpöjä, epämääräisen japanilaisittain nimettyjä henkiolentoja toinen toisensa jälkeen lukijan silmille, on suorastaan lannistavaa luettavaa.

Annan silti anteeksi, sillä tekijät ovat nuorisoa ja he ovat tulevaisuus. Ja olisi kokonaisuudessa sentään tarpeeksi hyviä töitä noin 80-sivuisen albumiin.

Hokuto manga antaa nuorille tekijöille kannustimen harjoitella ja jatkaa piirtämistä. Suomalainen sarjakuvaharrastus on aktiivisempaa kuin kenties koskaan mangaharrastajien ansiosta, ja tätä kehitystä on kaikin keinoin tuettava. Olen pakotettu siis antamaan hieman ristiriitaisen viestin: Hokuto mangan kaltaisia teoksia tarvitaan ehdottomasti lisää mutta en pysty rehellisesti kehittämään ketään maksamaan siitä.

Onneksi silti tulevaisuus on matkalla meitä kohti, olimme mitä mieltä hyvänsä: Egmont kustannuksen Comic Campus 2007 -mangakilpailun voittaja-albumi julkaistaan ensi huhtikuussa.

Otto Sinisalo

Tapani Bagge – Jari Rasi: Kieltolain korkeajännitys: Chicagon ruutituulet. EGMONT

Monipuolinen ja tuottelias kirjailija Tapani Bagge taitaa myös sarjakuvakerronnan. Chicagon ruutituulet on jatko-osa pari vuotta sitten ilmestyneeseen Kieltolain korkeajännitykseen Kovaseen. Uusi albumi on edelleen napakasti rytmitettyä ja reippaasti sanailevaa retro-pulpia, joka istuisi varmasti 1930-luvun Black Maskiin – jos se vain olisi proosaa.

Jari Rasin entisestäään hioutunut tyyli tuo ajatukset lähemmäksi eurooppalaista sarjakuvaa. Varsinkin espanjalaisen Torpedo-sarjan vaikutus on tuntuva. Rasin piirroksissa on ekspressiivisyyttä, jota ei tosin aina osaa yhdistää alkuperäisen kovaksikeitetyn pulpin maailmaan.

Toisaalta kovaksikeitetyllä dekkarilla on esimerkiksi Dashiell Hammettin kautta yhteys modernistiseen taiteeseen, niin kuvataiteisiin kuin kirjallisuuteen. Ehkä yhteys on siis sittenkin tuntuvampi kuin mitä lukija ensiksi ajattelee.

Oli miten oli, tärkeämpää on, että Thompson-konepistoolit soivat ja autot

Pelimiehet Kovanen ja Kekkonen.

räjähtelevät. Kovasen rinnalla mikä tahansa uusi toimintaelokuva vaikuttaa vaivaisen mummon köpöttelyltä. Suvantokohtia ei juuri ole, ja Kovanen astuu jo kolmannella sivulla suoraan keskelle toimintaa. Tarina on mutkikas eikä kannata vaivata päätään sillä, että yrittäisi jälkeinpäin selittää itselleen, mitä siinä tapahtui. Bagge myös

tuntee aiheensa, ja historialliset henkilöt on upotettu tarinaan sujuvasti ja juohevasti.

Tarinassa on silti hiukan liikaa tavaraa. Mae West on mukana vain, jotta Mae West olisi mukana. Sama koskee Kekkosta, jota ei heti edes tunnista Kekkoseksi – joskin hänen läsnäolonsa tuntuu historiallisesti perustellumalta.

Joidenkin henkilöiden esiintymistä en ihan täysin ymmärrä. Tällainen on sinänsä hauska hahmo Pat Roche, jolla on sama nimi kuin aikakauden suosituilla tanssijalla. Lukija ei pysyisi perässä tällaisissa viitteissä, ellei niitä selitettäisi kirjan loppuun liitetystä tekijöiden haastattelussa. Ehkä ainakin Roche olisi voinut jäädä nimettömäksi hahmoksi, varsinkin kun hän esiintyy vain yhdessä kohtauksessa.

Voi tietysti olla, että Roche on mukana sen takia, että nähdään Kovasen lahjojan poliisit, jotta nämä pysyisivät poissa hänen hommistaan. Kovanen ei kyllä suurimman osan aikaa vaikuta olevan huolissaan siitä, että poliisit pääsisivät hänen peräänsä – sen verran surutta hän päästää porukkaa pois päiviltä.

Juri Nummelin

Tove Jansson:
Maailmanloppu tulee!
 Suomennos Juhani Tolvanen
 TIGERTEXT/NY TID

Johanna Sinisalo – Ilkka Ruokola:
Muumimamman vaarallinen nuoruus
 EGMONT

Muumi-sarjakuva otti ensiaskeleitaan suomenruotsalaisen kulttuurilehti Ny Tidin sivuilla kuusi vuosikymmentä sitten, kun päätoimittaja Atos Wirtanen pyysi Tove Janssonia tekemään lehteen sarjakuvaa. Tove päätti tehdä sovituksen melko tuoreesta kirjastaan Muumipeikko ja pyrstötähti. Ennen tätä sarjakuvaversiota oli ilmestynyt vain kaksi Muumi-kirjaa, joten pulleet peikot siirtyivät sarjakuviin jokseenkin nopeasti. Pyrstötähteä edelsi Muumit ja suuri tuhotulva vuonna 1945.

Mumintrollet och jordens undergång aloitti ilmestymisensä 3.10.1947 ja se poikesei tyyliltään ja formaatiltaan useimmista aikalaissarjoista melko paljon. Kapea ja pitkulainen, kokosivun levyinen kuusiruutuinen strippi käytti tuolloin jo hyvin vanhahtavia kuvanalustekstejä. Vaikka tekstiä on välillä melko runsaasti, on lopputulos silti varsin ihastuttava ja sujuva, eräänlaista kuvakirjan ja sarjakuvan yhdistelmää. Vaikka monien ruutujen piirroksel ovat pakostakin vinjettimäisen pieniä, mahtuu niihin silti muumikirjojen kuvituksista tuttua outoa tunnelmaa.

Maailmansodan jälkeinen Ison Pommin ja suurtuhon uhka on selvästi esillä Muumilaaksoa lähestyvän jättimäisen komeetan muodossa. Tunnelma ei kuitenkaan kasva kovin pahaenteiseksi, vaan ennen melko todennäköiseltä vaikuttavaa maailmanloppua seikkaillaan, tanssitaan ja juodaan palmuviiniä. Perikatoa povaavaa puhdasta pessimismää pilkataan janssonmaisesti filosofi Piisamirotan hahmossa, joka penseään lukee riippumatossaan Spengleriä.

Vaikka tämä ensimmäinen muumisarjakuva onkin julkaistu muutamaan otteeseen Ny Tidissä ja vuonna 1980 Sarjainfossa sekä Juhani Tolvasen Muumisarukset-kirjassa, julkaistaan se vasta nyt ensimmäistä kertaa itsenäisenä teoksena. Kirjasta ilmestyi miltei samanaikaisesti sekä suomen- että ruotsinkielinen laitos. Runsaat taustoittavat artikkelit sekä Tove Janssonin haastattelu ovat albumin suola ja kiinnostavaa luettavaa. On tosin vaikea uskoa, että kirjan stripit olisi kuvattu originaaleista, sen verran kuluneilta ja tukkoisilta monet niistä näyttävät, joistakin erottaa sanomalehtipainon epätasaisen jäljen. Pahasti se ei kuitenkaan lukemista häiritse.

Ny Tidin Muumi-sarja loppui melko pian keväällä 1948. Syynä ei suinkaan ollut se, että vasemmistolaisen lehden lukijat olisivat pitäneet muumeja liian porvarillisina kuten on sanottu,

©Moomin Characters Ltd

vaan todennäköisesti Tove Janssonin muut kiireet taiteilijana ja kirjailijana. Kuutisen vuotta myöhemmin Tove sai aloittaa sarjakuvien ammattimaisemman tekemisen englantilaisen London Evening Newsin leivissä, kun Muumit toden teolla alkoivat valloittaa maailmaa.

Täysin rautaisella ammattitaidolla puolestaan on tehty viimeisin Muumi-tarina. Albumimittainen sarjakuva paikkaa aikaisempien muumitarinoiden aukkoa. Tove Jansson antoi Muumipapan kirjoittaa seikkailurikkaat muistelmansa, mutta Muumimamman menneisyyttä hän ei valottanut lainkaan.

Finlandia-palkittuna kirjailijana, televisio- ja sarjakuvakäsikirjoittajana tunnettu Sinisalo on kirjoittanut Muumisarjoja aika ajoin vuodesta 1993 alkaen. Muumimamman nuoruutta käsittelevä tarina syntyi Sinisalon aloitteesta. Muumikirjat antoivat hänelle aikanaan kirjoittamiskipinän ja hän ihmetteli jo pienenä, miksi Muumimamman taustasta ei kerrottu sen enempää, mitä Muumipapan urotyöt -kirjassa (1950, suom. 1963) mainitaan. Siinäkin Muumipappa pelastaa Muumimamman myrskyävän meren armoilta. Miten tuohon tilanteeseen päädyttiin,

Maailmanloppu tulee -
 kirjassa suomennos ladottiin
 alkuperäistekstien alle.

pyritään kertomaan tässä albumissa. Muumimamma kertoo itse nuoruudenvaiheistaan muumitalon kuistilla. Muumimamma nostetaan lopultakin aktiiviseksi päähenkilöksi.

Muumimamman äiti (Muumimummi?) oli hyvin Muumimamman oloinen leppoisa ja suvaitsevainen muumi. Kun Muumimamma, tai tässä vielä Muumineiti, päättää karata sirkuksen mukaan taitoratsastajaksi,

antaa mummi hänelle mukaan kaikenlaista yhtä ja toista tarpeellista, niin kuin pitääkin. ”Me muumit rakastamme seikkailuja, voi olla että sinun on tosiaan jo aika aloittaa omasi”, hän sanoo. Muumimamma toimii taitoratsastajan hommien lisäksi mm. kahvilan tarjoilijana ja pokerinpelaajana.

Sinisalo tavoittaa Janssonin hengen hyvin. Muumineidin kämppekaverin, umpiromanttisten haaveilujen pariin uppoutuneen Vilijonkan avulla tarinan satiirinen terä pilalle romanttisten tarinoiden kustannuksella. Porvarillisen jäykkään säntillisyyteen taipuvaista hemulien sukua ja heidän seurapiiriturhamaisuksiensa joutavuuksia pidetään myös pilkkana samaan tapaan kuin alkuperäisissä kirjoissa ja sarjakuvissa.

Tarina jättää tarkoituksellisesti avoimia kysymyksiä. Muumimamman tarinoinnissa on vaihtoehtoisia juonenkulkuja, ja ehkäpä se vihjaa epäsuorasti, ettei Muumipapankaan kertomissa urotyöissä aivan kaikki ollut totta. Tärkeintähän on kuitenkin kunnan tarina. Viimeinen ruutu antaa kuitenkin vinkin.

Ilkka Ruokolan erinomainen kuvitus tukee tarinaa. Siinä on vivahdus Toven vanhoja kuvituksia, mutta enemmän se seurailee animaatiotarjan myötä kanonisoitua tyyliä, jossa muumien hännätupsuillekin on tarkat direktiivit. Piirrostyö on siis taitavaa ja siistiä, mutta Tove Janssonin yllätyksellisyyttä siinä ei saakaan olla. Visuaalisesti ollaan niin lähellä TV-animaatioversiota, että lukiessaan suorastaan kuulee Ulla Tapanisen Muumimammana. Marko Latva-Nikkolan värityskin on mainiota, vaikkakin animaatiotarjan väripaletin sanelemaa. Toven kuvakirjojen niukkaa, mutta harkittua väritystyylillä olisi tuskin edes uskallettu ajatella. Tuotantoarvot ovat silti melko hyvin kohdallaan, hyvä painoasu, kunnan paperi ja kovet kannet. Ja se hyvä tarina.

Muumineiti lähtee seikkailuun.

Timo Ronkainen